

Rolnummers 776 en 789
Arrest nr. 54/95 van 4 juli 1995

A R R E S T

In zake : de beroepen tot gedeeltelijke vernietiging van de wet van 21 april 1994 tot wijziging van de wet van 14 januari 1975 houdende het tuchtreglement van de krijgsmacht en van de wet van 11 juli 1978 tot regeling van de betrekkingen tussen de overheid en de vakbonden van het militair personeel van de land-, de lucht- en de zeemacht en van de medische dienst, ingesteld door de Algemene Centrale der Militaire Syndikaten en anderen.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters L. De Grève en M. Melchior, en de rechters L.P. Suetens, H. Boel, L. François, J. Delruelle en H. Coremans, bijgestaan door de griffier L. Potoms, onder voorzitterschap van voorzitter L. De Grève,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van de beroepen

A. Bij verzoekschrift dat aan het Hof is toegezonden bij op 4 oktober 1994 ter post aange-tekende brief en ter griffie is ingekomen op 5 oktober 1994, hebben de Algemene Centrale der Militaire Syndikaten, die keuze van woonplaats heeft gedaan te 2900 Schoten, Klamperdreef 7, en Jean-Michel Carion, wonende te 5140 Sombrefte, rue Potriau 17, beroep tot gedeeltelijke vernietiging ingesteld van de wet van 21 april 1994 tot wijziging van de wet van 14 januari 1975 houdende het tuchtreglement van de krijgsmacht en van de wet van 11 juli 1978 tot regeling van de betrekkingen tussen de overheid en de vakbonden van het militair personeel van de land-, de lucht- en de zeemacht en van de medische dienst, bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 20 mei 1994.

Voormelde verzoekende partijen hadden tevens een vordering tot gedeeltelijke schorsing van dezelfde wet ingesteld. Bij arrest nr. 86/94 van 1 december 1994 (bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 28 januari 1995) heeft het Hof die vordering tot schorsing verworpen.

Die zaak is ingeschreven onder het nummer 776 van de rol van het Hof.

B. Bij verzoekschrift dat aan het Hof is toegezonden bij op 21 november 1994 ter post aangetekende brief en ter griffie is ingekomen op 22 november 1994, hebben het Nationaal Syndicaat der Militairen, de v.z.w. Koninklijk Onderling Verbond der Belgische Onderofficieren, de v.z.w. Vereniging van Belgische Militairen van het Lager Kader en Frederic Beun, die alle keuze van woonplaats hebben gedaan te 1040 Brussel, Milcampslaen 77, Paul Bleyfuesz, die keuze van woonplaats heeft gedaan te 4000 Luik, rue Gaston Laboulle 10, en de v.z.w. Vereniging van Officieren in Actieve Dienst, die keuze van woonplaats heeft gedaan te 2900 Schoten, Klamperdreef 7, beroep tot gedeeltelijke vernietiging ingesteld van de wet van 21 april 1994 tot wijziging van de wet van 14 januari 1975 houdende het tuchtreglement van de krijgsmacht en van de wet van 11 juli 1978 tot regeling van de betrekkingen tussen de overheid en de vakbonden van het militair personeel van de land-, de lucht- en de zeemacht en van de medische dienst, bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 20 mei 1994.

Het Nationaal Syndicaat der Militairen had tevens een vordering tot gedeeltelijke schorsing van dezelfde wet ingesteld. Bij arrest nr. 15/95 van 9 februari 1995 (bekendgemaakt in het *Belgisch*

Staatsblad van 9 maart 1995) heeft het Hof die vordering tot schorsing verworpen.

Die zaak is ingeschreven onder het nummer 789 van de rol van het Hof.

II. *De rechtspleging*

a. De zaak met rolnummer 776

Bij beschikking van 5 oktober 1994 heeft de voorzitter in functie de rechters van de zetel aangewezen overeenkomstig de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er geen aanleiding was om artikel 71 of 72 van de organieke wet toe te passen.

Van het beroep is kennisgegeven overeenkomstig artikel 76 van de organieke wet bij op 18 oktober 1994 ter post aangetekende brieven.

Het bij artikel 74 van de organieke wet voorgeschreven bericht is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 21 oktober 1994.

De Ministerraad, Wetstraat 16, 1000 Brussel, heeft bij op 2 december 1994 ter post aangetekende brief een memorie ingediend.

Van die memorie is kennisgegeven overeenkomstig artikel 89 van de organieke wet bij op 13 december 1994 ter post aangetekende brieven.

Verzoekende partijen hebben bij op 13 januari 1995 ter post aangetekende brief een memorie van antwoord ingediend.

b. De zaak met rolnummer 789

Bij beschikking van 23 november 1994 heeft de voorzitter in functie de rechters van de zetel aangewezen overeenkomstig de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er geen aanleiding was om artikel 71 of 72 van de organieke wet toe te passen.

Het bij artikel 74 van de organieke wet voorgeschreven bericht is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 21 december 1994.

Van het beroep is kennisgegeven overeenkomstig artikel 76 van de organieke wet bij op 21 december 1994 ter post aangetekende brieven.

De Ministerraad heeft bij op 2 februari 1995 ter post aangetekende brief een memorie ingediend.

Van die memorie is kennisgegeven overeenkomstig artikel 89 van de organieke wet bij op 10 februari 1995 ter post aangetekende brieven.

Verzoekende partijen hebben bij op 8 maart 1995 ter post aangetekende brief een memorie van antwoord ingediend.

c. De samengevoegde zaken met rolnummers 776 en 789

Bij beschikking van 9 februari 1995 heeft het Hof de zaken samengevoegd.

Bij beschikking van 28 februari 1995 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest moet worden gewezen, verlengd tot 4 oktober 1995.

Bij beschikking van 25 april 1995 heeft het Hof de zaken in gereedheid verklaard en de dag van de terechtzitting bepaald op 16 mei 1995.

Van die beschikking is kennisgegeven aan de partijen en hun advocaten bij op 26 april 1995 ter post aangetekende brieven; bij dezelfde brieven is kennisgegeven van de beschikking tot samenvoeging.

Op de openbare terechtzitting van 16 mei 1995 :

- zijn verschenen :

. Ph. Vande Castele, voor de Algemene Centrale der Militaire Syndikaten en voor de v.z.w. Vereniging van Officieren in Actieve Dienst;

. J.-M. Carion, in eigen naam;

. P. Bleyfuesz, voor het Nationaal Syndicaat der Militairen, voor de v.z.w. Vereniging van Belgische Militairen van het Lager Kader en in eigen naam;

. F. Beun, voor de v.z.w. Koninklijk Onderling Verbond der Belgische Onderofficieren en in eigen naam;

. luitenant-kolonel J. Govaert en commandant R. Gerits, voor de Ministerraad;

- hebben de rechters-verslaggevers H. Coremans en L. François verslag uitgebracht;

- zijn de partijen gehoord;

- zijn de zaken in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd overeenkomstig de artikelen 62 en volgende van de organieke wet, die betrekking hebben op het gebruik van de talen voor het Hof.

III. *Onderwerp van de bestreden bepalingen*

1. De bestreden bepalingen wijzigen of vervangen een aantal bepalingen van de wet van 11 juli 1978 tot regeling van de betrekkingen tussen de overheid en de vakbonden van het militair personeel van de land-, de lucht- en de zeemacht en van de medische dienst. Bij die wet wordt een onderhandelingscomité opgericht. Daarin wordt tussen de overheid en de in de wet vernoemde vakorganisaties onderhandeld over een aantal in de wet omschreven aangelegenheden die de militairen aanbelangen.

Artikel 2 van het koninklijk besluit van 2 februari 1995 (*Belgisch Staatsblad* van 21 februari 1995) stelt de gehele wet van 21 april 1994 in werking.

2. Artikel 1, § 2, van de voornoemde wet van 11 juli 1978, vervangen door artikel 2 van de wet van 21 april 1994, bepaalt :

« De militairen mogen zich aansluiten hetzij bij een professionele syndicale organisatie van militairen, hetzij bij een syndicale organisatie die is aangesloten bij een in de Nationale Arbeidsraad vertegenwoordigde syndicale organisatie.

Voor de toepassing van deze wet worden deze al dan niet professionele syndicale organisaties hierna 'de syndicale organisaties' genoemd. »

De verzoekers vorderen de vernietiging, in het eerste lid, van de woorden «hetzij » en « hetzij bij een syndicale organisatie die is aangesloten bij een in de Nationale Arbeidsraad vertegenwoordigde syndicale organisatie » en, in het tweede lid, van de woorden « al dan niet ».

3. Artikel 4, § 2, eerste lid, van de wet van 11 juli 1978, vervangen door artikel 5 van de wet van 21 april 1994, bepaalt met betrekking tot de afvaardiging van de representatieve vakorganisaties in het onderhandelingscomité van het militair personeel :

« De afvaardiging van de representatieve syndicale organisaties omvat de mandatarissen van iedere representatieve syndicale organisatie, van wie de helft militairen moeten zijn. »

De verzoekers vorderen de vernietiging van de woorden « van » en « de helft ».

4. Artikel 5 van de voornoemde wet van 11 juli 1978 bepaalde vóór de wijziging ervan bij artikel 6 van de wet van 21 april 1994 :

« Wordt geacht representatief te zijn om te zetelen in het onderhandelingscomité dat bij artikel 3 is bedoeld :

1° elke syndicale organisatie erkend in de zin van artikel 12 die aangesloten is bij een syndicale organisatie die in de Nationale Arbeidsraad vertegenwoordigd is;

2° de in de zin van artikel 12 erkende syndicale organisatie die het grootst aantal bijdrageplichtige leden in actieve dienst telt onder de andere syndicale organisaties dan die bedoeld in 1° en waarvan dit aantal leden ten minste 10 pct. van het geheel van het in artikel 1 bedoelde personeel vertegenwoordigt. »

Artikel 6 van de wet van 21 april 1994 brengt in dat artikel de volgende wijzigingen aan :

« 1° de woorden ' dat bij artikel 3 is bedoeld ' worden geschrapt;

2° in 2° vervallen de woorden ' en waarvan dit aantal leden ten minste 10 % van het geheel van het in artikel 1 bedoelde personeel vertegenwoordigt '. »

Luidens artikel 1 van het koninklijk besluit van 11 augustus 1994 tot oprichting van de controlecommissie bedoeld in artikel 11 van de wet van 11 juli 1978 tot regeling van de betrekkingen tussen de overheid en de vakbonden van het militair personeel van de land-, de lucht- en de zeemacht en van de medische dienst, wordt artikel 5 van de wet van 11 juli 1978 in werking gesteld, « wat de erkende professionele syndicale organisaties betreft, de dag waarop dit besluit in werking treedt », - dit is op 23 september 1994 - en, « wat de overige syndicale organisaties betreft, de dag waarop de naam van de enige representatieve professionele syndicale organisatie in het *Belgisch Staatsblad* wordt bekendgemaakt met toepassing van artikel 17, derde lid ».

De verzoekers vorderen de vernietiging van de woorden « 1° elke syndicale organisatie erkend in de zin van artikel 12 die aangesloten is bij een syndicale organisatie die in de Nationale Arbeidsraad vertegenwoordigd is » en van de woorden « 2° » en « onder de andere syndicale organisaties dan die bedoeld in 1° ».

5. Artikel 11, § 1, eerste lid, van de voornoemde wet van 11 juli 1978, vervangen door artikel 12 van de wet van 21 april 1994, bepaalt :

« De Koning stelt de datum vast waarop de leden in actieve dienst van de verschillende erkende professionele syndicale organisaties voor het eerst worden geteld. Om de zes jaar vanaf de datum van de eerste telling kan een erkende professionele syndicale organisatie vragen dat zij als representatieve syndicale organisatie wordt erkend. In dat geval gaat een commissie na of zij voldoet aan de voorwaarden gesteld in artikel 5, 2°. »

De verzoekers vorderen de vernietiging van het woord « professionele » dat zowel in de eerste als in de tweede zin van de bestreden bepaling voorkomt, alsmede de vernietiging van de vermelding « 2° » die voorkomt in de laatste zin van die bepaling.

6. Artikel 12, eerste lid, van de wet van 11 juli 1978, vervangen door artikel 13 van de wet van 21 april 1994, bepaalt :

« Door de Koning worden erkend de syndicale organisaties :

1° (...)

2° (...)

3° (...)

4° (...)

5° die, met uitzondering van de syndicale organisaties aangesloten bij een syndicale organisatie die vertegenwoordigd is in de Nationale Arbeidsraad :

- uitsluitend de in artikel 1 bedoelde militairen en gewezen militairen als leden groeperen;
- in geen enkele vorm verbonden zijn met organisaties die andere belangen verdedigen dan die van de militairen of de gewezen militairen of hun rechthebbenden;
- hun statuten en de lijst van hun verantwoordelijke leiders gepubliceerd hebben in het *Belgisch Staatsblad*. »

De verzoekers vorderen de vernietiging van de woorden « met uitzondering van de syndicale organisaties aangesloten bij een syndicale organisatie die vertegenwoordigd is in de Nationale Arbeidsraad ».

IV. In rechte

Ten aanzien van de ontvankelijkheid

- A -

Verzoekschriften

A.1.1. De Algemene Centrale der Militaire Syndikaten (A.C.M.S.) en het Nationaal Syndicaat der Militairen (N.S.M.), die de belangenbehartiging van de militairen nastreven en wettelijk zijn erkend, kunnen voor het Hof optreden ter verwezenlijking van hun statutaire doeleinden.

Zelfs mocht men de A.C.M.S. en het N.S.M. beschouwen als zuiver feitelijke verenigingen, dan nog mogen ze optreden ter bescherming van hun prerogatieven, die door de bestreden bepalingen worden aangetast.

Vakorganisaties die feitelijke verenigingen zijn, mogen immers in rechte treden in aangelegenheden waarvoor zij wettelijk als afzonderlijke juridische entiteiten zijn erkend en wanneer, terwijl zij wettelijk als dusdanig betrokken zijn bij de werking van overheidsdiensten, de voorwaarden zelf van hun betrokkenheid bij die werking in het geding zijn. In zoverre zij in rechte treden ter vernietiging van bepalingen die tot gevolg hebben dat hun prerogatieven worden beperkt, dienen ze te worden gelijkgesteld met personen.

De A.C.M.S., het N.S.M. en de militairen halen voordeel uit de gevraagde vernietiging daar de voorkeursbehandeling voor de vakorganisaties die in de Nationale Arbeidsraad zijn vertegenwoordigd zou verdwijnen en de wetgever het systeem van de vertegenwoordiging van de vakorganisaties in het onderhandelingscomité opnieuw zou moeten onderzoeken.

A.1.2. Het functioneel belang van de verzoekers Carion en Bleyfuesz kan, gelet op hun hoedanigheid van militair en permanent afgevaardigde, niet worden betwist. Tevens lijden zij een nadeel als lid van een professionele vakorganisatie van militairen die op discriminerende wijze wordt behandeld.

A.1.3. De beroepen zijn *ratione temporis* ontvankelijk daar het gaat om bepalingen die door de bestreden wet deels worden gewijzigd, deels worden herbevestigd en het nieuwe systeem, wat zijn gevolgen betreft, nog meer discriminatie inhoudt. De wetgever heeft het probleem van de representativiteit van de vakorganisaties aan een nieuw onderzoek onderworpen en de vroegere discriminerende regeling behouden.

A.1.4. De redenering dat de verzoekers geen belang zouden hebben bij de aanvechting van artikel 6 van de bestreden wet, dat artikel 5 van de wet van 11 juli 1978 wijzigt, kan niet worden aangenomen. Die wijziging beïnvloedt immers niet de voorkeurspositie die de traditionele vakbonden genieten en die door de wetgever wordt herbevestigd.

Memorie van de Ministerraad in de zaak met rolnummer 776

A.2.1. In zoverre het verzoekschrift is gericht tegen ongewijzigde onderdelen van de wet van 11 juli 1978 of tegen de wet van 1 september 1980, is het niet ontvankelijk, zelfs al is het ingekleed als zijnde gericht tegen de wet van 21 april 1994 die eerstgenoemde wet wijzigt. Enkel de wijzigingsbepalingen vervat in laatstgenoemde wet kunnen worden aangevochten. Wanneer een bepaling noch een bevestiging van vroegere wetgeving inhoudt, noch die wetgeving integraal overneemt, dan kan die wetgeving niet meer worden aangevochten op grond van de overweging dat andere bepalingen uit die wetgeving worden gewijzigd.

A.2.2. In zoverre de verzoekers door middel van het vragen van selectieve schrappingen het Hof tot opportuniteitskeuzes zouden dwingen, is het beroep niet ontvankelijk omdat het Hof daardoor het domein van de wetgever zou betreden.

A.2.3. De bewering dat artikel 15 van de wet van 11 juli 1978 niet zou worden uitgevoerd is volkomen hypothetisch en bovendien onjuist. Dat artikel geldt overigens voor alle vakorganisaties.

A.2.4. Er kan slechts sprake zijn van een nadeel mocht de A.C.M.S. niet als representatieve vakorganisatie

uit de bus komen. Het beroep van de verzoekers is dus voorbarig.

A.2.5. Het principe van representativiteit van rechtswege van een erkende vakorganisatie die is aangesloten bij een vakorganisatie die is vertegenwoordigd in de Nationale Arbeidsraad, wordt door de wet van 21 april 1994 noch bevestigd, noch gewijzigd. In het kader van het huidige beroep kan dat principe dus niet meer worden betwist. Wat de andere vakorganisaties betreft, is, doordat het percentagevereiste wordt opgeheven, de bestreden wet op het vlak van de representativiteit gunstiger dan de wet van 11 juli 1978, zodat de verzoekers geen belang hebben om ze op dat punt aan te vechten. Integendeel, de vernietiging van artikel 5, 2°, van de wet van 11 juli 1978, gewijzigd bij de bestreden wet, zou de verzoekers benadelen omdat de voor hen minder gunstige vroegere tekst terug van kracht zou worden.

Bovendien hebben de verzoekers geen belang bij het aanvechten van de representativiteit van vakorganisaties die zijn aangesloten bij een vakorganisatie die is vertegenwoordigd in de Nationale Arbeidsraad.

A.2.6. De A.C.M.S. vecht niet de voorwaarden van haar eigen representativiteit aan, noch de voorwaarden van haar erkenning. Ze voldoet derhalve niet aan de door het Hof gestelde vereisten opdat een vakorganisatie die een feitelijke vereniging is, de bekwaamheid heeft om voor het Hof in rechte te treden.

A.2.7. Verzoeker Carion heeft geen rechtstreeks en persoonlijk belang bij het aanvechten van de bestreden bepalingen. Het morele nadeel dat hij beweert te lijden, vloeit niet voort uit de bestreden bepalingen.

A.2.8. Het eventuele nadeel van de niet-uitbetaling van de vakbondspremie en het daaruit voorkomende ledenverlies en vermindering van de dienstverlening vloeit niet voort uit de bestreden wetsbepalingen.

Tevens zou er ook na de gevraagde vernietiging slechts één professionele vakorganisatie representatief zijn, zodat de verzoekers niet méér kunnen bereiken dan nu het geval is. De verzoekers lijden dus geen nadeel door de bestreden bepalingen.

A.2.9. Ph. Vande Castele, die reserveofficier met onbepaald verlof is, kan de A.C.M.S. niet geldig vertegenwoordigen, noch namens de A.C.M.S. een verzoekschrift indienen. Krachtens artikel 11 van de wet van 11 juli 1978 mogen immers enkel militairen van de actieve kaders of gepensioneerd militairen van de actieve kaders lid zijn van een professionele vakorganisatie.

Memorie van antwoord in de zaak met rolnummer 776

A.3.1. De beschouwing dat na een vernietiging van de aangevochten bepalingen een situatie ontstaat waarbij slechts één professionele organisatie in aanmerking wordt genomen om in het onderhandelingscomité zitting te hebben, is een gevolg van de bevoegdheid van het Hof die tot vernietiging is beperkt. De verzoekers beogen niet de wetgever te dwingen in een bepaalde zin te legifereren, maar zijn van oordeel dat de wetgever, rekening houdend met het gezag van gewijsde van het vernietigingsarrest, verscheidene beroepsorganisaties in het onderhandelingscomité zitting zou kunnen laten hebben, analoog met de regeling bij de rijkswacht.

A.3.2. Het beroep is ontvankelijk daar de wetgever met kennis van zaken en na nieuw onderzoek het systeem van de wet van 21 april 1994 heeft bevestigd, onder meer op het gebied van de representativiteit van de vakorganisaties.

De verzoekers vragen niet de vernietiging van de wet van 1 september 1980 betreffende de toekenning en de uitbetaling van een vakbondspremie aan sommige personeelsleden van de overheidssector, maar betrekken die bepaling enkel bij de beoordeling van de aangeklaagde discriminatie.

A.3.3. Het argument dat het belang van de A.C.M.S. pas vaststaat na de eerste telling van de leden van de professionele vakorganisaties moet worden verworpen, alleen al vanwege de regel dat beroepen tot vernietiging zes maanden na de bekendmaking van de bestreden norm in het *Belgisch Staatsblad* moeten worden ingediend. Ter staving van hun belang moeten de verzoekers overigens niet bewijzen dat de A.C.M.S. bij de telling niet als eerste uit de bus zal komen.

A.3.4. Zowel een beroepsorganisatie als een militair van het actief of het reservekader heeft belang om het systeem van representativiteit van ambtswege te betwisten, daar het systeem de keuze van de vakbond waarbij

men is aangesloten of zich wenst aan te sluiten, beïnvloedt.

A.3.5. Verzoeker Carion heeft, in zijn hoedanigheid van officier van het actief kader, van nationaal vakbondsafgevaardigde van de A.C.M.S. en van lid van het Uitvoerend Bureau van die organisatie, belang om bepalingen betreffende het vakbondsstatuut van de militairen aan te vechten.

A.3.6. Het door de verzoekers geleden nadeel vloeit niet enkel voort uit de ledentelling van de professionele vakorganisaties, maar ook rechtstreeks uit het door de wet ingerichte systeem. De verzoekers hebben er belang bij te verkrijgen dat enkel objectieve criteria in aanmerking zouden worden genomen bij het bepalen van de representativiteit van de vakorganisaties, zoals dat in het vakbondsstatuut van de rijkswachters het geval is.

A.3.7. Als militair van het reservekader - en dus als gewezen militair van het actief kader - en als verantwoordelijke binnen de A.C.M.S.-delegatie heeft Ph. Vande Castele voldoende belang bij het aanvechten van de bestreden bepalingen.

Bovendien is de delegatie die het Uitvoerend Bureau van de A.C.M.S. aan de leden Carion en Vande Castele heeft gegeven, rechtsgeldig. Men moet immers rekening houden met de specificiteit van het militair ambt. Het is voor militairen onmogelijk om regelmatig te vergaderen en vakbondsactiviteiten te ondernemen. Daarom is in de statuten weliswaar bepaald dat het Uitvoerend Bureau van de A.C.M.S. de beslissing neemt om in rechte te treden, maar moet worden aangenomen dat de materiële uitvoering van die beslissing kan worden toevertrouwd aan aanwijsbare verantwoordelijken. Een optreden van het gehele Uitvoerend Bureau voor de procesvoering is praktisch onmogelijk. De statuten van de A.C.M.S. moeten derhalve in die zin worden geïnterpreteerd dat een delegatie van de procesvoeringsbevoegdheid mogelijk is. Het Uitvoerend Bureau heeft dan ook in zijn vergadering van 6 december 1994 beslist om de statuten in die zin te interpreteren.

Memorie van de Ministerraad in de zaak met rolnummer 789

A.4.1. Het verzoekschrift van het Nationaal Syndicaat der Militairen (N.S.M.) is niet ontvankelijk daar het niet is ingediend door de raad van bestuur, zoals de statuten het vereisen, maar enkel door P. Bleyfuesz.

Voor het overige worden wat het N.S.M. betreft *mutatis mutandis* dezelfde argumenten aangehaald als wat de A.C.M.S. betreft in de memorie van de Ministerraad neergelegd in de zaak met rolnummer 776.

A.4.2. De andere verzoekers halen geen enkel element aan waaruit blijkt dat zij door de bestreden bepalingen nadeel lijden.

A.4.3. De verzoekers Bleyfuesz en Beun hebben geen persoonlijk en rechtstreeks belang bij de vernietiging van de bestreden bepalingen.

A.4.4. Ten slotte neemt de Ministerraad de argumenten over uit de memorie die is neergelegd in de zaak met rolnummer 776.

Memorie van antwoord van de verzoekende partijen in de zaak met rolnummer 789

A.5.1. Het door P. Bleyfuesz namens het N.S.M. ingediende verzoek tot afstand van geding wordt ingetrokken.

Krachtens het huishoudelijk reglement van het N.S.M. kan de raad van bestuur een woordvoerder aanwijzen. Gelet op het arrest nr. 15/95 van 9 februari 1995 van het Hof schikt de verzoekende partij N.S.M. zich naar de wijsheid van het Hof.

A.5.2. De verzoekende partij N.S.M. heeft in het verzoekschrift concreet uiteengezet waarin haar belang bestaat. Professionele vakorganisaties die niet zijn aangesloten bij een vakorganisatie die is vertegenwoordigd in de Nationale Arbeidsraad, hebben belang bij het aanvechten van het systeem van representativiteit van rechtswege. De aanwezigheid van het rechtens vereiste belang impliceert niet dat het N.S.M. als grootste professionele vakorganisatie uit de ledentelling uit de bus zou komen.

A.5.3. Verzoeker P. Bleyfuesz heeft, in zijn hoedanigheid van militair van het actief kader, van nationaal vakbondsafgevaardigde van het N.S.M. en van secretaris-generaal en voorzitter van de raad van bestuur van het N.S.M., een voldoende belang om de bepalingen van het vakbondsstatuut van de krijgsmacht aan het toezicht van het Hof te onderwerpen.

Als gewezen militair van het actief en van het reservekader (onderofficier) en verantwoordelijke binnen het Koninklijk Onderling Verbond der Belgische Onderofficieren heeft verzoeker F. Beun eveneens een voldoende belang. Luidens artikel 12, §, van de wet van 11 juli 1978 mogen de professionele vakorganisaties gewezen militairen als leden tellen.

A.5.4. Het argument dat het N.S.M. pas een belang zou hebben na de uitvoering van de telling, kan niet worden aangenomen, alleen al vanwege de regel dat de beroepen tot vernietiging binnen zes maanden na de bekendmaking van de bestreden norm in het *Belgisch Staatsblad* moeten worden ingediend.

A.5.5. Voor het overige nemen de verzoekende partijen de argumenten over uit de memorie van antwoord die is neergelegd in de zaak met rolnummer 776.

- B -

Ten aanzien van de Algemene Centrale der Militaire Syndikaten en het Nationaal Syndicaat der Militairen

Ten aanzien van de procesbekwaamheid

B.1. In beginsel heeft een feitelijke vereniging, ten deze een professionele vakorganisatie van militairen, niet de vereiste bekwaamheid om bij het Hof een beroep tot vernietiging in te stellen.

Anders is het wanneer zij optreedt in aangelegenheden waarvoor zij wettelijk als een juridische entiteit is erkend en wanneer, terwijl zij wettelijk als dusdanig is betrokken bij de werking van overheidsdiensten, de voorwaarden zelf voor haar betrokkenheid bij die werking in het geding zijn.

Nu de Algemene Centrale der Militaire Syndikaten en het Nationaal Syndicaat der Militairen zijn erkend bij koninklijke besluiten van 27 februari 1985 (*Belgisch Staatsblad* van 20 maart 1985) en zitting hebben in de alsnog bestaande Commissie van Advies voor het Militair Personeel (artikel 2 van het koninklijk besluit van 20 oktober 1964, gewijzigd bij artikel 2 van het koninklijk besluit van 6 december 1993, *Belgisch Staatsblad* van 11 december 1993), kunnen zij in rechte treden ter vernietiging van bepalingen die hun betrokkenheid bij de overheidsdiensten regelen of er een rechtstreekse weerslag op hebben.

In zoverre zij in rechte treden ter vernietiging van bepalingen die tot gevolg hebben dat hun prerogatieven worden beperkt, moeten de verzoekende partijen voor de toepassing van artikel 2, 2°, van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof met een persoon worden gelijkgesteld.

Beide vakorganisaties hebben derhalve ten deze de vereiste bekwaamheid om voor het Hof in rechte te treden.

Ten aanzien van de procesvertegenwoordiging

B.2.1. Het verzoekschrift in de zaak met rolnummer 776 is « voor A.C.M.S. » door

Ph. Vande Castele en J.-M. Carion ingediend en ondertekend. Het verzoekschrift in de zaak met rolnummer 789 is « voor N.S.M. » door P. Bleyfuesz ingediend en ondertekend.

Krachtens artikel 19 van de statuten van de Algemene Centrale der Militaire Syndikaten, bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 13 augustus 1994, is alleen het Uitvoerend Bureau « bevoegd rechtmatig te handelen in naam en voor rekening van de Algemene Centrale der Militaire Syndikaten » en legt het in het bijzonder « alle documenten voor en leidt alle procedures in bij de hoven en rechtbanken, het Arbitragehof, de Raad van State en de administratieve en de rechtscolleges » (in het Frans « des juridictions et collèges administratifs »).

Krachtens artikel 25 van de statuten van het Nationaal Syndicaat der Militairen, bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 13 augustus 1994, is alleen de raad van bestuur bevoegd om in naam en voor rekening van die organisatie in rechte te treden en legt hij in het bijzonder « alle documenten voor en leidt alle procedures in bij de hoven en de rechtbanken, het Arbitragehof, de Raad van State en de administratieve en rechtscolleges » (in het Frans « des juridictions et collèges administratifs »).

Wanneer een feitelijke vereniging in rechte vermag te treden ter verdediging van haar rol bij de werking van de overheidsdiensten, moet zij de eigen statuten naleven met betrekking tot de vraag wie moet optreden om de feitelijke vereniging in rechte te vertegenwoordigen.

De statuten van de Algemene Centrale der Militaire Syndikaten en het Nationaal Syndicaat der Militairen - waarbinnen sectoren bestaan die ieder van hen een verschillende personeelscategorie (vrijwilligers, onderofficieren en officieren) vertegenwoordigen en die als zodanig, wat de Algemene Centrale der Militaire Syndikaten betreft, zitting hebben in het Uitvoerend Bureau, of, wat het Nationaal Syndicaat der Militairen betreft, in het coördinatiecomité - voorzien niet in de mogelijkheid van delegatie van de procesvertegenwoordiging.

B.2.2. Dat stilzwijgen van de statuten van voornoemde vakorganisaties wordt niet verholpen door de in het *Belgisch Staatsblad* van 21 december 1994 gepubliceerde « interpretatie der statuten ».

Het volstaat vast te stellen dat de terugwerking tot 13 augustus 1994 welke de verzoekende

partijen aan die interpretatie geven, niet tegenstelbaar is aan derden en dus niet dienstig voor het Hof kan worden aangevoerd.

B.2.3. In zoverre de beroepen tot vernietiging zijn ingesteld door de Algemene Centrale der Militaire Syndikaten en het Nationaal Syndicaat der Militairen, zijn ze wegens gebrek aan de vereiste hoedanigheid van de namens die verenigingen optredende personen niet ontvankelijk.

Ten aanzien van J.-M. Carion, F. Beun en P. Bleyfuesz

B.3.1. De Grondwet en de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof vereisen dat elke natuurlijke persoon of rechtspersoon die een beroep tot vernietiging instelt doet blijken van een belang. Van het vereiste belang doen slechts blijken de personen wier situatie door de bestreden norm rechtstreeks en ongunstig zou kunnen worden geraakt.

B.3.2. J.-M. Carion, F. Beun en P. Bleyfuesz vorderen in persoonlijke naam de vernietiging van het onderdeel van artikel 1, § 2, van de wet van 11 juli 1978, vervangen door artikel 2 van de wet van 21 april 1994, dat de militairen toestaat zich aan te sluiten bij een vakorganisatie die is aangesloten bij een in de Nationale Arbeidsraad vertegenwoordigde vakorganisatie. De verzoekers, die krachtens voormelde bepaling niet worden belet zich aan te sluiten bij een professionele vakorganisatie, kunnen geen enkel eigen belang laten gelden om andere militairen te beletten zich aan te sluiten bij een vakorganisatie die is aangesloten bij een in de Nationale Arbeidsraad vertegenwoordigde vakorganisatie. Hun beroep tegen voormelde bepaling is bijgevolg niet ontvankelijk.

B.3.3. De andere bestreden bepalingen richten zich bij uitsluiting tot de vakorganisaties en betreffen enkel hun betrokkenheid of de mogelijkheid van betrokkenheid bij de werking van de overheidsdiensten.

Bepalingen van die strekking raken niet rechtstreeks J.-M. Carion, F. Beun en P. Bleyfuesz in zoverre ze, in eigen naam optredende, zich beroepen op, enerzijds, hun hoedanigheden van militair of van gewezen militair, en, anderzijds, hun hoedanigheden van vakbondsafgevaardigde of van verantwoordelijke van een van de verzoekende verenigingen zonder winstoogmerk, zonder aan te tonen dat ze in die laatste hoedanigheden beroepshalve werkzaam zijn.

B.3.4. De beroepen zijn niet ontvankelijk in zoverre ze zijn ingesteld door J.-M. Carion, F. Beun en P. Bleyfuesz.

Ten aanzien van de verzoekende verenigingen zonder winstoogmerk

B.4. Geen van de verzoekende verenigingen zonder winstoogmerk is een vakorganisatie in de zin van artikel 1, § 2, van de wet van 11 juli 1978.

B.5.1. De vereniging genoemd Koninklijk Onderling Verbond der Belgische Onderofficieren heeft onder meer als maatschappelijk doel :

« 1° Om het even welke activiteit te ontplooien die van aard is de verdediging te verzekeren van de rechten en beroeps-, sociale en materiële belangen van haar leden.

(...)

5° De vertegenwoordiging van haar leden en de rechthebbenden te verzekeren bij de officiële instellingen.

(...) »

De Vereniging van Belgische Militairen van het Lager Kader heeft onder meer als maatschappelijk doel :

« 1. Om het even welke activiteit te ontplooien die van aard is de verdediging te verzekeren van de rechten en de beroeps-, sociale en materiële belangen van haar leden. »

De Vereniging van Officieren in Actieve Dienst heeft onder meer als maatschappelijk doel :

« de verdediging te verzekeren van de rechtmatige belangen van de officieren van de krijgsmacht ».

B.5.2. Wanneer een vereniging zonder winstoogmerk zich op een collectief belang beroept, is vereist dat haar maatschappelijk doel van bijzondere aard is en, derhalve, onderscheiden van het algemeen belang; dat dit belang niet tot de individuele belangen van de leden is beperkt; dat het maatschappelijk doel door de bestreden norm kan worden geraakt; dat dit maatschappelijk doel werkelijk wordt nagestreefd, wat moet blijken uit de concrete en duurzame werking van de ver-

eniging, zowel in het verleden als in het heden.

Het maatschappelijk doel van de verzoekende verenigingen zonder winstoogmerk moet derhalve rechtstreeks en ongunstig door de bestreden bepalingen kunnen worden geraakt.

B.5.3. Artikel 1, § 2, van de wet van 11 juli 1978, vervangen door artikel 2 van de wet van 21 april 1994, staat de militairen toe zich aan te sluiten hetzij bij een professionele vakorganisatie van militairen, hetzij bij een vakorganisatie die is aangesloten bij een in de Nationale Arbeidsraad vertegenwoordigde vakorganisatie. Het bestreden onderdeel van die bepaling heeft betrekking op het recht van militairen om zich aan te sluiten bij een in laatste instantie genoemde vakorganisatie. Dat onderdeel heeft geen ongunstige weerslag op de verwezenlijking van de maatschappelijke doelstellingen van de voornoemde verenigingen, zodat hun beroep ertegen bij gebrek aan belang niet ontvankelijk is.

B.5.4. Artikel 4, § 2, eerste lid, van de wet van 11 juli 1978, vervangen door artikel 5 van de wet van 21 april 1994, bepaalt dat de afvaardiging van de representatieve vakorganisaties in het onderhandelingscomité van het militair personeel, mandatarissen omvat van iedere representatieve vakorganisatie, van wie de helft militairen zijn. De verzoekers vorderen de vernietiging van de woorden « van » en « de helft ».

De bestreden bepaling staat toe dat de vakbondsafvaardigingen voor de helft bestaan uit niet-militairen, maar belet niet dat die afvaardigingen geheel zouden bestaan uit militairen. Zij staat het verwezenlijken van de maatschappelijke doelstellingen van de verenigingen die als verzoekende partijen optreden niet in de weg en kan die doelstellingen derhalve niet ongunstig raken. Het beroep tegen de betrokken bepaling moet, bij ontstentenis van belang, als onontvankelijk worden afgewezen.

B.5.5. Het aangevochten artikel 6 van de wet van 21 april 1994 wijzigd artikel 5 van de wet van 11 juli 1978. Luidens de oorspronkelijke tekst van genoemd artikel 5 van de wet van 11 juli 1978 werden geacht representatief te zijn om zitting te hebben in het onderhandelingscomité, enerzijds, de erkende vakorganisaties aangesloten bij een vakorganisatie die in de Nationale Arbeidsraad is vertegenwoordigd en, anderzijds, de erkende professionele vakorganisatie die - onder het toezicht van een door een magistraat voorgezeten commissie - aantoot, eensdeels, dat

zij het grootste aantal bijdrageplichtigen in actieve militaire dienst telt en, anderdeels, dat die leden ten minste tien procent van het geheel van de militairen van het actief kader uitmaken.

Artikel 6 van de wet van 21 april 1994 beperkt zich ertoe, wat de mogelijkheid betreft zitting te hebben in het onderhandelingscomité, voor de professionele vakorganisaties één van hun representativiteitsvoorwaarden, namelijk dat zij ten minste tien procent van het geheel van militairen van het actief kader moeten uitmaken, te schrappen. Volgens de parlementaire voorbereiding van de aangevochten wetsbepaling geschiedde die schrapping om de aanwezigheid van een professionele vakorganisatie binnen het onderhandelingscomité te verzekeren (*Gedr. St.*, Kamer, 1993-1994, nr. 1266/1, p. 5). De aangevochten bepaling maakte aldus een einde aan die waarvan was vastgesteld dat zij eraan in de weg stond dat de professionele vakorganisaties in het onderhandelingscomité zitting konden hebben.

Het is uitgesloten dat een opheffingsbepaling van die aard een ongunstige weerslag kan hebben op de doelstellingen van de verzoekende verenigingen.

Het beroep van de verenigingen die als verzoekers optreden tegen voornoemde bepaling is derhalve bij ontstentenis van het rechtens vereiste belang niet ontvankelijk.

In zoverre het beroep bovendien is gericht tegen de bepalingen van artikel 5 van de wet van 11 juli 1978 die niet door artikel 6 van de wet van 21 april 1994 zijn gewijzigd, kan dat beroep wegens laattijdigheid niet in aanmerking worden genomen.

B.5.6. Artikel 11, § 1, eerste lid, van de wet van 11 juli 1978, vervangen door artikel 12 van de wet van 21 april 1994, organiseert een telling van de leden in 's legers actieve dienst van de erkende professionele vakorganisaties.

De telling kan op zich het maatschappelijk doel van de verzoekende verenigingen niet raken. Zij is een louter voorbereidende handeling opdat artikel 5 van de wet van 11 juli 1978 ten uitvoer kan worden gelegd.

Nu in B.5.5 is vastgesteld dat het beroep zowel tegen de bepaling die artikel 5 van de wet van 11 juli 1978 wijzigt - artikel 6 van de wet van 21 april 1994 -, als tegen het ongewijzigde onderdeel

van dat artikel 5 niet ontvankelijk is, moet ook het beroep tegen artikel 11, § 1, eerste lid, van de wet van 11 juli 1978, vervangen door artikel 12 van de wet van 21 april 1994, als onontvankelijk worden verworpen.

B.5.7. Artikel 12, eerste lid, van de wet van 11 juli 1978, vervangen door artikel 13 van de wet van 21 april 1994, bepaalt aan welke voorwaarden de vakorganisaties moeten voldoen om te kunnen worden erkend. De verzoekende verenigingen vechten alleen de regel aan die inhoudt dat de vakorganisaties die zijn aangesloten bij een vakorganisatie vertegenwoordigd in de Nationale Arbeidsraad, niet moeten voldoen aan de vereisten gesteld in artikel 12, eerste lid, 5°, van de wet van 11 juli 1978, te weten :

- uitsluitend in artikel 1 bedoelde militairen en gewezen militairen als leden hebben;
- in geen enkele vorm verbonden zijn met organisaties die andere belangen verdedigen dan die van de militairen of de gewezen militairen of hun rechthebbenden;
- hun statuten en de lijst van hun verantwoordelijke leiders gepubliceerd hebben in het *Belgisch Staatsblad*.

Die vereisten zelf worden door de verzoekende partijen niet aangevochten, alleen de vrijstelling ervan wat de vakorganisaties betreft die bij een in de Nationale Arbeidsraad vertegenwoordigde vakorganisatie zijn aangesloten, aangezien het de militairen is toegestaan lid te worden van een vakorganisatie die bij een in de Nationale Arbeidsraad vertegenwoordigde vakorganisatie is aangesloten.

Geen van de verzoekende verenigingen heeft het verdedigen van de professionele vakorganisaties in haar statuten ingeschreven. Het enkele feit dat de bedoelde andere vakorganisaties aan de aangehaalde voorwaarden van erkenning niet moeten voldoen, is niet van die aard dat het de verwezenlijking van de maatschappelijke doelstellingen van de verzoekende verenigingen in het gedrang kan brengen. Door de bestreden bepaling worden zij dan ook niet rechtstreeks en ongunstig geraakt.

Het beroep tegen die bepaling is onontvankelijk.

B.6. De beroepen van de verzoekende verenigingen zonder winstoogmerk zijn, bij ontstentenis

van het rechtens vereiste belang, niet ontvankelijk.

Ten aanzien van de afstand in de zaak met rolnummer 776

B.7. Bij brief van 27 januari 1995 hebben J.-M. Carion en Ph. Vande Castele namens het Uitvoerend Bureau van de Algemene Centrale der Militaire Syndikaten een verzoek tot afstand van geding ingediend.

Vermits J.-M. Carion en Ph. Vande Castele niet de vereiste hoedanigheid hebben om namens de Algemene Centrale der Militaire Syndikaten beroep in te stellen, kan het Hof zich niet uitspreken over het door hen geformuleerde verzoek tot afstand van geding.

Om die redenen,

het Hof

verwerpt de beroepen.

Aldus uitgesproken in het Nederlands, het Frans en het Duits, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 4 juli 1995.

De griffier,

De voorzitter,

L. Potoms

L. De Grève